



Referanser: KM 11/08, KM 6/09, KM 2/10, KM 11/11, KM 2/12, KR 68/13

Saksdokumenter:

Regler for valg av Kirkeråd

Sammendrag

Kirkerådet har i forbindelse med demokratireformen fastsatt regler for valg av Kirkeråd. Ved valget i 2010 ble valget gjennomført i fem valgomganger og ved valget i 2012 i tre valgomganger. På bakgrunn av de krav som er fastsatt for sammensetningen av Kirkerådet har det vist seg vanskelig å finne en ideell ordning. Ordningen er evaluert og ulike løsninger er vurdert.

På denne bakgrunn anbefaler Kirkerådet at en i 2016 gjennomfører valget i tre valgomganger som i 2012, og at de ulike kategoriene velges i samme rekkefølge som nå, men at det er behov for tydeligere opptellingsregler. Kirkerådet foreslår derfor at reglene suppleres med noen justeringer og presiseringer i forbindelse med selve opptellingen.

Forslag til vedtak

Kirkerådet anbefaler Kirkemøtet å fatte følgende vedtak:

1. I regler for valg av Kirkeråd vedtas følgende endringer:

§ 5-5 annet ledd andre punktum gis følgende tillegg:
...i denne valgomgang.

§ 5-5 annet ledd nytt siste punktum:

Dersom ingen kandidat i et bispedømme oppnår 40 prosent av de avgitte stemmene går valget for dette bispedømme til neste valgongang.

§ 5-5 tredje ledd skal lyde: (endringene markert med kursiv)

Etter at resultatet av ovenstående valg foreligger, foretas valg av de resterende tre medlemmer, hvorav én lek kirkelig tilsatt dersom denne ikke er valgt som leder, og eventuelt valg av medlemmer blant de kandidater fra det/de bispedømmer der ingen oppnådde 40 prosent stemmer i forrige valgongang. Det avgis stemme på én kandidat fra det/de bispedømmeråd som det ikke er valgt representant fra, og de tre øvrige kan velges fra samtlige bispedømmeråd. De er valgt som har fått flest stemmer, inntil den enkelte kategori er fylt opp. Dersom det er tre eller flere som har like mange stemmer foretas omvalg blant disse kandidatene. Om det da fortsatt er stemmelikhet treffes avgjørelsen ved loddtrekning, jf. § 5-6.

2. Kirkemøtet legger følgende presisering til grunn i spørsmålet om nominasjon av lederkandidater på nominasjonskomiteens kandidatliste:
 - Kandidater som både sier ja til å stille som kandidat til medlem av Kirkerådet og som kandidat til leder, settes opp på kandidatlisten som en av de totalt 33 nominerte. Dette antas å være det normale.
 - Dersom en kandidat kun stiller som kandidat til leder, men ikke ønsker å stille som ordinært medlem til Kirkerådet, kan nominasjonskomiteen føre denne lederkandidaten opp i tillegg til det antall som skal nomineres for de øvrige kategoriene.
 - Dersom en lederkandidat ikke blir valgt, og da ikke står på nominasjonskomiteens kandidatliste for valg til ordinært medlem, åpner reglene for at det kan fremmes forslag til kandidater under møtet, jf. § 3-3 og § 3-5. Denne kandidaten vil da komme inn i tillegg til de andre kandidatene på den aktuelle listen, og valgkomiteen må sørge for at kandidatlisten/ stemmeseddelen endres i samsvar med dette.

Saksorientering

Bakgrunn

Kirkemøtet har en rekke ganger behandlet regler for valg av Kirkeråd. I forbindelse med demokratireformen ble reglene for valg av Kirkeråd behandlet av Kirkemøtet både i 2008, 2009, 2010 og 2011.

Ved valg av nytt Kirkeråd i 2010 ble valget gjennomført med fem valgomganger og ved valget i 2012 ved tre valgomganger.

Kirkerådet skal i henhold til kirkeloven § 25 bestå av:

- 9 leke medlemmer
- 4 prester
- 1 lek kirkelig tilsatt

Disse skal velges på en måte som sikrer at alle bispedømmene er representert. Dessuten skal rådet ha som medlem en biskop. Alle skal ha personlige varamedlemmer, jf. kirkeloven § 25 første ledd.

Det er vanskelig å finne en ideell valgordning som ivaretar alle hensyn. Dette skyldes at man er bundet opp til både representasjon fra bispedømmerådene og de ulike kategoriene. Samtidig er det ønskelig at valgprosessen kan ivareta hensynet til representasjon av ulike alder og kjønn.

Valg av Kirkeråd i 2010

Det som særlig har vært drøftet, er hvor mange valgomganger en bør ha, og hvilken kategori som skal velges først og sist. Valgene til og med 2006 skjedde ved at lederen ble valgt først, deretter 1 fra hvert bispedømmeråd. Hvert medlem avga 10 stemmer på henholdsvis 6 leke, 1 lek kirkelig tilsatt og 3 prester. Deretter ble det valgt representanter på fritt grunnlag, 2 leke og 1 prest.

Et viktig formål ved revisjon av Regler for valg av kirkeråd som ble behandlet av Kirkemøtet i 2008, var å finne frem til en valgordning som la til rette for et mer reelt valg (KM 11/08). Ved tidligere valg kunne valget få preg av oppnevning.

Nominasjonskomiteens forslag, der kandidatene var oppført i *prioritert* rekkefølge og i hovedsak i samsvar med bispedømmerådernes prioriteringer, ble også langt på vei resultatet av avstemningen. Kirkemøtet vedtok derfor at kandidatene skulle settes opp i *alfabetisk* rekkefølge.

Kirkemøtet 2009 fastsatte regler for valg av Kirkeråd 2010 (KM 6/09). Kirkemøtet gikk her inn for å øke antall valgrunder fra tre til fem for dermed å få større grad av reelt valg i hver runde, og kandidatene skulle settes opp i alfabetisk rekkefølge. Målsetningen var å øke Kirkemøtets innflytelse over valgresultatet.

Nominasjonskomiteens liste skulle inneholde 21 leke kandidater ordnet bispedømmevis og alfabetisk, 3 kandidater som var lek kirkelig tilsatt og 9 prester. I de fem valgomgangene skulle følgende velges:

- 1) Valg av leder
- 2) Valg av en lek kirkelig tilsatt
- 3) Valg av 4 geistlige representanter
- 4) Valg av 6 leke representanter (fra de bispedømmer som ikke allerede var representert)
- 5) Valg av 2 leke representanter, blant de gjenværende leke kandidatene.

Ved valget i 2010 var det tre bispedømmer som ble representert med 2 medlemmer i Kirkerådet (Stavanger (leder og prest), Oslo (prest og lekt medlem (K. Gunleiksrud valgt i femte valgomgang)) og Tunsberg (2 leke medlemmer (H. Bjerkestrand valgt i femte valgomgang))).

Erfaringer med valget i 2010

Valget i 2010 ble et tydeligere reelt valg, men medførte at valgmulighetene ble færre jo lenger ut man kom i valget. Dette reduserte valgfriheten for den kategorien som ble valgt sist.

Til Kirkemøtet 2011 ble det lagt frem forslag som tok sikte på å forenkle valg gjennomføringen, fem valgomganger ble opplevd som noe omstendelig. Det ble foreslått at alle kategorier skulle velges samtidig, istedenfor å ha egne valgomganger for den enkelte kategori. En ville da unngå å gi en bestemt kategori en viss forrang på grunn av rekkefølgen på valgomgangene. Antall valgomganger ble foreslått redusert fra fem til tre, noe som ville gjøre valget raskere å gjennomføre, om enn litt mer tidkrevende å telle opp.

Kirkemøtet 2011 vedtok at det i andre valgomgang ikke skulle velges lek kirkelig tilsatt, kun til sammen 10 leke medlemmer og prester, ett fra hvert av de bispedømmerådene som leder ikke ble valgt fra. Begrunnelsen for dette var at andre valgomgang dermed ville bli noe enklere å gjennomføre når det kun skulle være to kategorier å velge blant og ikke tre, og det ville sannsynligvis redusere antall forkastede stemmer. Dette ville også sikre et mer reelt valg mellom de tre lek kirkelig tilsatte, som da skulle foretas i én og samme valgomgang til slutt.

Valg av Kirkeråd i 2012

Valget 2012 skulle gjennomføres i tre valgomganger:

- 1) Først velges leder.
- 2) Deretter velges 10 medlemmer, ett fra hvert bispedømmeråd som leder ikke ble valgt inn fra, og innen kategoriene lek og geistlig. Hvert medlem skulle avgi stemme på kun én kandidat fra hvert av de 10 bispedømmerådene.

- 3) Sist velges de tre resterende medlemmene, hvorav en lek kirkelig tilsatt. Ved valget i 2012 skulle det velges 2 geistlige og 1 lek kirkelig tilsatt i denne omgangen.

Ved valget i 2012 ble Borg, Bjørgvin og Nidaros representert med 2 medlemmer i Kirkerådet; Bjørgvin og Nidaros med et lekt medlem og en prest, og Borg med et lekt medlem og en lek kirkelig tilsatt.

Opptellingen etter annen valgomgang ble først gjennomført på en måte som det ble stilt spørsmål ved. Reglene på dette punkt var ikke entydige og kunne dermed misforstås, og valgkomiteens leder foreslo derfor at andre valgomgang måtte oppheves. Kirkemøtet vedtok enstemmig å foreta nytt valgoppgjør, jf. KM 2.7/12.

Behov for endringer i valgreglene

Kirkerådet mener at erfaringene fra gjennomføringen av valget i 2012 tilsier at det er behov for noen mindre justeringer og presiseringer i valgreglene. Grunnen til dette er både at valgreglene ble misforstått eller kunne tolkes eller anvendes på en feil måte i forbindelse med opptellingen, men også at resultatet av andre valgomgang der en kandidat ble valgt inn med få stemmer, tilsier en ny vurdering av disse bestemmelsene i valgreglene.

Hovedutfordringen er å få valgt kandidatene innen de ulike kategoriene på en slik måte at valget blir mest mulig demokratisk.

Kirkerådet har vurdert ulike alternativer.

a) Hvilke kategorier og hvor mange bør velges i de ulike valgomgangene?

Valget kan foregå på mange måter. Ved valget i 2010 ble lek kirkelig tilsatt valgt *først*, deretter valg av geistlige og til sist, i fjerde og femte valgomgang, ble de leke medlemmene valgt. I valgreglene i 2012 var det omvendt, da vedtok Kirkemøtet at lek kirkelig tilsatt skulle velges i *siste* valgomgang. Som det er redegjort for ovenfor har måten en fordeler kategori som det skal velges til på de aktuelle valgomgangene konsekvenser for valgresultatet.

Med dagens valgordning, vil sjansene for å få *to* leke fra samme bispedømmeråd være liten, siden disse velges i annen valgomgang. Det normale vil være at 8 bispedømmer er representert med kun ett medlem, mens tre bispedømmer vil være representert med to medlemmer. Vanligvis vil dette være et lekt medlem og en geistlig, eller et lekt medlem og en lek kirkelig tilsatt, men det kan også være en geistlig og den leke kirkelig tilsatte.

Kirkerådet mener det ikke er grunn til å foreslå endringer på dette, og sammensetningen av Kirkerådet er fastsatt i kirkeoven. Skal man ha en valgordning der alle kategoriene er med i siste valgomgang, vil de tidligere valgomgangene måtte ta høyde for det, noe som ville være svært krevende og også gjøre opptellingene vanskelige. Muligheten for at stemmesedler måtte forkastes ville også øke. Kirkerådet finner ikke dette tilrådelig, og anbefaler at valgordningen slik den nå er, med valg av kategoriene i tre valgomganger, videreføres også ved valget i 2016. Det er vanskelig å finne en bedre og enklere

valgordning, og en bør ha gode argumenter for å endre en valgordning som alt i alt har fungert tilfredsstillende.

Kirkerådet mener imidlertid at det er nødvendig med noen justeringer og presiseringer i forbindelse med opptellingen, jf. pkt. b nedenfor.

b) Bør reglene for selve opptellingen endres?

På bakgrunn av vurderingene ovenfor, anbefaler Kirkerådet at en opprettholder valg av Kirkeråd i tre valgogangar og at de ulike kategoriene velges i samme rekkefølge som nå, men at det utarbeides tydeligere opptellingsregler, bl.a. når det gjelder antall stemmer en kandidat må ha for å bli valgt, og når flere enn to kandidater får like mange stemmer. Kirkerådet foreslår derfor noen justeringer og presiseringer for opptellingen.

Det foreslås at det settes et krav til hvor mange stemmer en kandidat må ha for å bli valgt i andre valgogang, slik at kandidater som velges inn i Kirkerådet har et minimum av stemmer bak seg. Det kan nedfelles en bestemmelse om at for å bli valgt kreves minimum 50 eller 40 prosent av de avgitte stemmene. Dette er vanlig i mange sammenhenger. En person som skal velges bør ha et betydelig antall stemmer, gjerne et flertall av stemmene for at alle skal anse at personen har den tillit som er ønskelig. Dersom ingen kandidat i et bispedømme oppnår et minimum av stemmer i andre valgogang går valg av representant fra dette bispedømmet til neste valgogang, som da må sikre at dette bispedømmet eller denne kategorien blir representert.

Opptellingen av *andre* valgogang, kan gi ulike utslag. Etter dagens regler kan alle 4 geistlige få flest stemmer av alle kandidatene i hvert sitt bispedømmeråd som har en geistlig på kandidatlisten. Et slikt tilfelle medfører at det i siste omgang kun skal velges to leke medlemmer, samt en lek kirkelig tilsatt.

En annen mulighet er at en del kandidater får like mange stemmer, og at det i henhold til § 5-6 derfor må foretas loddtrekning. Dette bør fortsatt være regelen når det er to kandidater som har fått like mange stemmer. Dersom mange kandidater får like mange stemmer, vil det ikke være noe problem dersom alle blir valgt inn, men dersom tre eller flere av kandidatene blant de med færrest stemmer har like mange stemmer, foreslås det en ny avstemning (omvalg) mellom disse.

Det kan tenkes at tre av kandidatene får like mange stemmer, eller at tre bispedømmer som gjenstår har kandidater med like mange stemmer. I slike tilfeller anbefales ikke avgjørelse ved loddtrekning, men at det holdes ny avstemning (omvalg) mellom disse kandidatene. Dette anses som en nødvendig del av den andre valgogangen før en kan sette opp de kandidatene som skal stå på valg i den tredje og siste valgogangen. Dersom en slik situasjon oppstår, vurderes det som mest sakssvarende å foreta omvalg av disse kandidatene. Dersom valgresultatet også da viser stemmelikhet treffes avgjørelsen ved loddtrekning.

Det kan også tenkes at de tre leke tilsatte i siste valgogang får like mange stemmer, 33,3 % av stemmene hver. Da foreslås det et omvalg. Dersom det fortsatt blir stemmelikhet, avgjøres valget ved loddtrekning.

Kirkerådet foreslår at en nærmere gjennomgang av regler for valg av Kirkeråd for øvrig ikke foretas før det er aktuelt å se på sammensetningen av Kirkemøtet og størrelsen på Kirkerådet, jf. KM 6/09.

Nominasjon av lederkandidater på kandidatlisten

Nominasjonskomiteen skal på kandidatlisten føre opp nominerte lederkandidater i tillegg til øvrige kandidater. Listen skal inneholde en eller flere kandidater til ledervervet og 33 kandidater til valget av de resterende medlemmer av rådet, fordelt på tre kategorier.

Det har vært en viss usikkerhet om lederkandidater av nominasjonskomiteen må regnes blant de 33 kandidatene, fra den kategori vedkommende tilhører.

Kirkerådet legger følgende presiseringer til grunn:

- Kandidater som både sier ja til å stille som kandidat til medlem av Kirkerådet og som kandidat til leder, settes opp på kandidatlisten som en av de totalt 33 nominerte. Dette antas å være det normale.
- Dersom en kandidat kun stiller som kandidat til leder, men ikke ønsker å stille som ordinært medlem til Kirkerådet, kan nominasjonskomiteen føre denne lederkandidaten opp i tillegg til det antall som skal nomineres for de øvrige kategoriene.
- Dersom en lederkandidat ikke blir valgt, og da ikke står på nominasjonskomiteens kandidatliste for valg til ordinært medlem, åpner reglene for at det kan fremmes forslag til kandidater under møtet, jf. § 3-3 og § 3-5. Denne kandidaten vil da komme inn i tillegg til de andre kandidatene på den aktuelle listen, og valgkomiteen må sørge for at kandidatlisten/ stemmeseddelen endres i samsvar med dette.

Økonomiske/administrative konsekvenser

De forslag til endringer i regler for valg av Kirkeråd, anses ikke å skulle medføre økonomiske eller administrative konsekvenser.
